

Ξενοφώντος *Ἑλληνικά*, 2.4.§19-20

Διευκρίνιση: Οι προτεινόμενες απαντήσεις στις ερμηνευτικές παρατηρήσεις είναι ενδεικτικές. Αξιοποιούνται κατά κύριο λόγο τα ερμηνευτικά σχόλια του σχολικού βιβλίου, καθώς και οι κειμενικές αναφορές. Τόσο οι παρατηρήσεις όσο και οι απαντήσεις λαμβάνουν υπόψη τις επικαιροποιημένες οδηγίες του ΙΕΠ για το σχολικό έτος 2020-21.

2. Μετά τη νίκη των δημοκρατικών, ο Κλεόκριτος με την ιδιότητα του κήρυκα των μνημένων στα Ελευσίνα μυστήρια εκφωνεί μια ομιλία με την οποία απευθύνεται στους ηττημένους ολιγαρχικούς. Το θρησκευτικό κύρος που φέρει ο ρόλος αυτός του Κλεόκριτου του δίνει τη δυνατότητα να εξασφαλίσει τον απαιτούμενο σεβασμό από την πλευρά των ολιγαρχικών και να δημιουργήσει τις συνθήκες εκείνες, ώστε να εισακουστεί και να αποτρέψει τους οπαδούς των ολιγαρχικών από τη συνέχιση των εχθροπραξιών. Κατά την έναρξη του λόγου του προσφωνεί τους αντίπαλους των δημοκρατικών συμπολίτες (*Ἄνδρες πολῖται*), για να τονίσει ότι μοιράζονται τον ίδιο τόπο-πόλη κατοικίας και συμβίωσης με τους δημοκρατικούς, την Αθήνα, ως ένα κοινό σημείο αναφοράς που ενώνει τις δύο παρατάξεις παρά τη διαφορετική πολιτική και ιδεολογική τους ταυτότητα. Απευθυνόμενος, λοιπόν, στους ολιγαρχικούς με δύο ρητορικά ερωτήματα εκφράζει την απορία του για τις αιτίες των δεινών που υπέστησαν οι δημοκρατικοί από εκείνους (*τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι βούλεσθε;*). Τους αποδίδει την κατηγορία και την ευθύνη του εμφύλιου σπαραγμού, για να τους ωθήσει να αναλογιστούν τις μέχρι τώρα ενέργειές τους, ώστε να αναθεωρήσουν τη στάση τους. Τον ίδιο σκοπό εξυπηρετεί και η ανάκληση όλων εκείνων των δεσμών που ένωναν τους πολίτες σε όλες τις εκφάνσεις της δημοκρατικής Αθηναϊκής ζωής, υπενθυμίζοντας τα κοινά βιώματα και τις κοινές εμπειρίες τους στην παρελθούσα ειρηνική τους συμβίωση. Σκοπός του Κλεόκριτου είναι μέσα από αυτή τη συγκριτική αναφορά του ειρηνικού παρελθόντος και του αιματηρού παρόντος να ενεργοποιήσει το συναίσθημά τους και να τους συγκινήσει με την ελπίδα να τους αποτρέψει από μελλοντικές εχθρικές ενέργειες και να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την επικείμενη συμφιλίωση.

3. Ο κήρυκας των μνημένων στα Ελευσίνα Μυστήρια απευθυνόμενος στους ηττημένους ολιγαρχικούς τους υπενθυμίζει πως οι δημοκρατικοί δεν έχουν διαπράξει καμιά αδικία σε βάρος των ολιγαρχικών, αντίθετα είχαν δημιουργήσει όλες τις συνθήκες μιας ελεύθερης,

πολιτισμένης και δημοκρατικής κοινωνίας. Προς απόδειξη αυτού του ισχυρισμού ο Κλεόκριτος ανακαλεί όλους τους δεσμούς που ένωναν τους πολίτες της Αθήνας μεταξύ τους συμμετέχοντας από κοινού και ανεξάρτητα από τις πολιτικές τους πεποιθήσεις σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής της πόλης τους. Συγκεκριμένα, η αναφορά στη συμμετοχή των πολιτών σε κοινές θρησκευτικές εκδηλώσεις και τελετές (*ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων καὶ θυσιῶν καὶ ἑορτῶν τῶν καλλίστων*) δηλώνει την καλλιέργεια του θρησκευτικού βιώματος και την εμπειρία της συμμετοχής τους σε κοινά συναισθήματα με σκοπό την ψυχοσωματική ενότητα και ολότητα. Εκτός από τις θρησκευτικές τελετές οι Αθηναίοι συμμετείχαν και σε άλλες εκδηλώσεις και δράσεις είτε κοινωνικού περιεχομένου (*συγχορευταί*) είτε της σχολικής ζωής (*συμφοιτηταί*) είτε της στρατιωτικής (*συστρατιῶται*) και πολεμικής ζωής για την προστασία της πατρίδας (*πολλὰ μεθ' ὑμῶν κекινδυνεύκαμεν*). Η από κοινού συμμετοχή σε όλες τις εκφάνσεις της δημοκρατικής Αθήνας σφυρηλάτησε κοινούς δεσμούς μεταξύ των πολιτών με αποτέλεσμα την ενότητα και την ομοψυχία μιας πραγματικής κοινωνίας πολιτών, η οποία αναδεικνύεται από την επιλογή συγκεκριμένων γλωσσικών επιλογών. Το α' πληθυντικό πρόσωπο (*μετεσχέκαμεν, γεγενήμεθα, κекινδυνεύκαμεν*), η χρήση της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου (*Ἡμεῖς, ἡμᾶς, ἡμῶν*), οι σύνθετες λέξεις με την πρόθεση σύν (*συγχορευταί καὶ συμφοιτηταί καὶ συστρατιῶται*), οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί που δηλώνουν κοινωνία, συμμετοχή (*μεθ' ὑμῶν, ὑπὲρ τῆς κοινῆς*) καθώς και το πολυσύνδετο σχήμα (*καὶ συγχορευταί καὶ συμφοιτηταί... καὶ συστρατιῶται*) επισημαίνουν αυτή την κοινωνία, τη μέθεξη και τη συμμετοχή στην έννοια της κοινότητας.

4. Στα δύο κείμενα (μεταφρασμένο και πρωτότυπο) εντοπίζονται σημεία από τα οποία διαφαίνεται η στάση των δύο αντιμαχόμενων παρατάξεων (δημοκρατικών-ολιγαρχικών) της Αθήνας απέναντι στους πολιτικούς τους αντιπάλους. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το μεταφρασμένο κείμενο ο Θρασύβουλος απευθυνόμενος στους δημοκρατικούς στρατιώτες του, για να τους εμψυχώσει λίγο πριν τη μάχη εναντίον των ολιγαρχικών, τους υπενθυμίζει το καθεστώς της βίας και του τρόμου που υπέμειναν κατά τη διοίκηση των Τριάκοντα. Οι αναίτιες εξορίες, οι κατασχέσεις περιουσιών, οι προγραφές και οι αιφνίδιες συλλήψεις των δημοκρατικών αποτελούσαν τις βασικές πρακτικές των Τριάκοντα για την εξόντωση των αντιπάλων τους και μάλιστα σε περίοδο ειρήνης. Αντίθετα, στο πρωτότυπο κείμενο ο Κλεόκριτος απευθυνόμενος στους ολιγαρχικούς αναφέρεται στη συναδελφικότητα και την αλληλεγγύη των δημοκρατικών απέναντί τους για την επίτευξη κοινών στόχων που

αφορούσαν την ενότητα και το καλό της πατρίδας. Τους επισημαίνει, λοιπόν, ότι οι δημοκρατικοί ποτέ έως τότε δεν τους είχαν προξενήσει κανένα κακό, αλλά επιδίωκαν τη συνεργασία, την ομόνοια και την αδελφосύνη σε όλες τις εκδηλώσεις της κοινωνικής, θρησκευτικής και στρατιωτικής ζωής της πόλης με σκοπό την κοινή σωτηρία και ελευθερία. Εξ αυτών συνάγεται το συμπέρασμα ότι το βασικό μέλημα των δημοκρατικών ήταν η προάσπιση των συμφερόντων της πόλης μέσα από κοινές δράσεις κοινωνικής συνοχής, στις οποίες συμμετείχαν όλοι οι πολίτες αδιακρίτως και ανεξάρτητα από την πολιτική τους ταυτότητα, ενώ την παράταξη των ολιγαρχικών την ενδιέφερε η εξυπηρέτηση των προσωπικών τους συμφερόντων χρησιμοποιώντας κατεξοχήν ακραία και αθέμιτα μέσα.

6. α. «*Ἄνερ πολῖτα, τί ἐμέ ἐξελαύνεις; τί ἀποκτεῖναι βούλεις;*»

β. *νικῶσιν, λαμβάνουσιν, ποιοῦμεν, μετέχομεν, γιγνόμεθα*

7. α. *τῶν μὲν τριάκοντα*: είναι ετερόπρωτος προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στο *Κριτίας* *τε καὶ Ἰππόμαχος, ὑποσπόνδους*: είναι επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου στο *ἄπεδίδοσαν, εὔφωνος*: είναι κατηγορούμενο στο *Κλεόκριτος (από το ὦν)*, *ἀποκτεῖναι*: είναι τελικό απαρέμφατο αντικείμενο στο *βούλεσθε, ὑμῖν*: είναι αντικείμενο στο *μετεσχέκαμεν*.

β. *ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὄπλα*: δευτερεύουσα χρονική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου, *ὑπὸ μοίρας*: εμπρόθετος (επιρρηματικός προσδιορισμός) του ποιητικού αιτίου, *ἀγόμενος*: αιτιολογική μετοχή (επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας)/*ἐκπηδήσας*: χρονική μετοχή (επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου)/*ἐμπεσών*: χρονική μετοχή (επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου), *πρῶτος*: επιρρηματικό κατηγορούμενο της σειράς-τάξης, *ἐν τῇ διαβάσει*: εμπρόθετος (επιρρηματικός) προσδιορισμός του τόπου.

*Οι ενδεικτικές απαντήσεις για τις ερωτήσεις 1,5,8 που αναφέρονται στο ίδιο κείμενο, έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLA_AEG_SOLUTION_1_12811